

Odpowiedź podsekretarza stanu w Ministerstwie Gospodarki - z upoważnienia
ministra - na zapytanie nr 5100

w sprawie sytuacji finansowej i obciążeń publicznoprawnych spółek węglowych

Szanowny Panie Marszałku! W odpowiedzi na zapytanie posłów Krzysztofa Tchórzewskiego i Adama Gawędy przesłane przy piśmie z dnia 29 października 2009 r., znak: SPS-024-5100/09, w sprawie sytuacji finansowej i obciążeń publicznoprawnych spółek węglowych, uprzejmie informuję, co następuje.

Realizowana przez Ministerstwo Gospodarki polityka wobec górnictwa węgla kamiennego jest konsekwentna zarówno z punktu widzenia regionu Górnego Śląska, jak również ze względu na bezpieczeństwo energetyczne kraju, a tym samym stabilność polskiej gospodarki.

Cele oraz kierunki działań w sektorze, określone w "Strategii działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007-2015", są realizowane. W listopadzie br. rząd przyjął "Politykę energetyczną Polski do 2030 r." W dokumencie tym zakłada się wykorzystanie węgla jako głównego paliwa dla elektroenergetyki w celu zagwarantowania odpowiedniego stopnia bezpieczeństwa energetycznego kraju. Oznacza to, że rola węgla, w tym kamiennego, zostaje wyraźnie określona w perspektywie najbliższych 20 lat. Węgiel pełnić będzie rolę ważnego stabilizatora bezpieczeństwa energetycznego kraju.

Odnosząc się do obecnej sytuacji sektora górnictwa węgla kamiennego, należy zauważyć, że w ostatnich dwóch latach funkcjonowało ono w diametralnie odmiennych warunkach gospodarczych. Sytuacja gospodarcza, a w konsekwencji sytuacja na rynkach zbytu węgla, przez pierwsze trzy kwartały 2008 r. charakteryzowała się niedoborem węgla kamiennego nie tylko na rynku krajowym, lecz również na wszystkich głównych rynkach światowych. W szczytowym okresie (lipiec 2008 r.) indeks węglowy (cena węgla energetycznego na bazie CIF porty ARA - Amsterdam - Rotterdam - Antwerpia, dla węgla o wartości opałowej 6000 kcal/kg netto) uzyskał średniomiesięczną wartość na poziomie 210 USD/t. Była to konsekwencja między innymi dynamicznego rozwoju krajów azjatyckich, w tym przede wszystkim rynku chińskiego i indyjskiego. Był to również okres dynamicznego rozwoju polskiej gospodarki, w wyniku którego nastąpiło zwiększenie zapotrzebowania na energię, a tym samym na węgiel kamienny.

W efekcie sektor górnictwa węgla kamiennego, wskutek dużego wzrostu cen zbytu węgla kamiennego ogółem (o 34,4%), w 2008 r. uzyskał nienotowane dotychczas wyniki ekonomiczno-finansowe. Przy średnim jednostkowym koszcie sprzedanego węgla na poziomie 222,98 zł/t (wyższym niż w 2007 r. o 17,7%) oraz uzyskanej średniej cenie zbytu węgla kamiennego ogółem (loco kopalnia) na poziomie 256,90 zł/t (wyższym o 34,4%) uzyskano w 2008 r. jednostkowy wynik na poziomie 33,92 zł/t (tj. niemal 20-krotnie więcej niż w roku poprzednim). Dodatni wynik ze sprzedaży węgla wyniósł 2 805,3 mln zł i był wyższy od wyniku uzyskanego w 2007 r. o 2 659,9 mln zł. Konsekwencją był wysoki dodatni wynik finansowy netto sektora w 2008 r. na poziomie 711,7 mln zł, lepszy od uzyskanego w 2007 r. o 624,2 mln zł.

W okresie tym ujawniły się jednak zaległości inwestycyjne z lat ubiegłych, w szczególności w zakresie budowy nowych i modernizacji dotychczasowych wyrobisk i udostępniania nowych zasobów węgla. Znaczący wpływ na spadek wydobywania miały także warunki geologiczno-górnictwa panujące w polskich kopalniach. W 2007 r. spółki węglowe wykonały najmniejszy od 2000 r. zakres robót przygotowawczych. Znaczący wzrost nakładów inwestycyjnych nastąpił dopiero w 2008 r. (o 31,6% w odniesieniu do 2007 r.), przy czym nakłady na wyrobiska zwiększono o 20,4%. Inwestycje te trwają także w 2009 r. (w okresie styczeń - wrzesień 2009 r. nakłady inwestycyjne wzrosły o 46% w stosunku do analogicznego okresu roku 2008). Tak znaczny wzrost nakładów nie pozwolił jednakże na odrobienie wieloletnich zaległości inwestycyjnych, w związku z czym proces

inwestycji musi być kontynuowany. Jak wskazano powyżej, pomimo bardzo trudnej sytuacji spółek węglowych związanej ze światowym kryzysem gospodarczym podejmują one działania inwestycyjne w niespotykanym dotychczas zakresie. W okresie styczeń - wrzesień 2009 r. wartość zadań inwestycyjnych wyniosła 1795 mln zł i była wyższa niż w analogicznym okresie roku ubiegłego o 599,8 mln zł, tj. o ponad 50%. W konsekwencji wskaźnik robót przygotowawczych określający długość wykonanych wyrobisk w przeliczeniu na 1000 ton wydobywania w okresie styczeń - październik 2009 r. był wyższy niż w analogicznym okresie roku ubiegłego o 13,7% i ukształtował się na poziomie 5 m/1000 ton. W okresie tym wykonano 271 393 m wyrobisk, czyli o niemal 5% (o 12 489 m) więcej niż w analogicznym okresie 2008 r. Mając powyższe na uwadze, nie można zgodzić się z przedstawionym w zapytaniu stanowiskiem o znacznym ograniczaniu przez spółki węglowe koniecznych inwestycji.

Trudności produkcyjne spowodowały drastyczne ograniczenie sprzedaży węgla kamiennego poza granice kraju i przeniesienie części sprzedaży na rynek krajowy w celu zabezpieczenia potrzeb krajowych. Wywóz i eksport w porównaniu do 2007 r. uległ zmniejszeniu o 31,2%, kształtując się na poziomie 8,3 mln ton. Wydobywanie węgla kamiennego w 2008 r. wyniosło 83,6 mln ton i było niższe niż w 2007 r. o 4,3%, natomiast sprzedaż na rynek krajowy była niższa w odniesieniu do 2007 r. tylko o 0,3% i wyniosła 74,4 mln ton. Pomimo tego odczuwalny był niedobór polskiego węgla kamiennego na rynku krajowym. Dotyczyło to w szczególności węgla koksowego, którego sprzedaż była o 12,1% mniejsza niż w 2007 r., zaś w mniejszym stopniu węgla energetycznego, którego sprzedano o 2,3% mniej niż w 2007 r.

Zasadniczą cechą charakteryzującą górnictwo węgla kamiennego w Polsce, a tym samym odróżniającą przemysł węglowy od innych, jest wysoki udział kosztów stałych. W odróżnieniu od wielu innych rodzajów działalności gospodarczej w przypadku górnictwa nawet przy całkowitym wstrzymaniu produkcji będą nadal ponoszone koszty związane z koniecznością choćby przewietrzania wyrobisk, utrzymywania odwodnienia, klimatyzacji i chłodzenia wyrobisk, monitorowania stanu wyrobisk. Należy również mieć na uwadze, że koszty będą stopniowo wzrastać ze względu na wydobywanie węgla z coraz głębiej zalegających pokładów. Skutkuje to koniecznością zwiększenia nakładów między innymi na bezpieczeństwo pracy.

Wysoki popyt na węgiel na krajowym rynku przy równoczesnych ograniczeniach produkcyjnych skutkowało natomiast zdecydowanym ograniczeniem stanu zapasów na składowiskach przykopalnianych z 2,3 mln ton na koniec 2007 r. do 1,7 mln ton na koniec 2008 r.

Sytuacja rynkowa zmieniła się z chwilą pojawienia się kryzysu finansowego. Już w grudniu 2008 r. średniomiesięczny indeks węglowy w portach ARA był o ponad 60% niższy od wartości uzyskanej w lipcu 2008 r. i kształtował się na poziomie 81 USD/t. W kolejnych miesiącach 2009 r. utrzymywała się tendencja spadkowa cen zbytu, na którą nałożyła się dodatkowo spadkowa tendencja zapotrzebowania na węgiel. Zapasy zgromadzone u producentów energii oraz złożone w portach stwarzały dodatkową nadpodaż węgla. Jeszcze dotkliwsze skutki kryzys wywołał na rynkach węgla koksowego.

Górnictwo węgla kamiennego mimo stosunkowo łagodnego przebiegu kryzysu w Polsce odczuwa konsekwencje spowolnienia gospodarczego. Stały spadek produkcji przemysłowej w styczniu i lutym br. wynosił powyżej 14% rok do roku, a w kwietniu 12,4%. W pozostałych miesiącach również następował spadek produkcji, co skutkowało zmniejszonym zapotrzebowaniem na energię elektryczną w porównaniu do poprzedniego roku. W okresie 9 miesięcy 2009 r. kształtowało się ono na poziomie ok. 108 TWh wobec 115 TWh w analogicznym okresie 2008 r. Ze względu na wysoki udział węgla kamiennego w produkcji energii elektrycznej sytuacja ta musiała mieć swoje odzwierciedlenie w spadku sprzedaży węgla kamiennego.

W konsekwencji w okresie styczeń - październik 2009 r. sprzedaż węgla kamiennego ogółem (bez LW Bogdanka SA oraz ZG Siltech sp. z o.o.) wyniosła 55,1 mln ton przy produkcji 60 mln ton. Sprzedaż węgla kamiennego ogółem była niższa niż w analogicznym okresie 2008 r. o 10,4 mln ton, przy spadku produkcji rzędu 5,6 mln ton.

Jednakże skutki kryzysu gospodarczego dotknęły przede wszystkim największego polskiego producenta węgla koksowego, tj. Jastrzębską Spółkę Węglową SA, która w największym stopniu uzależniona jest od koniunktury na światowym rynku węgla koksowego, koksu, a pośrednio rynku stalowego. Perturbacje na rynku odczuł też drugi producent węgla koksowego - Kompania Węglowa SA. Łącznie sprzedaż koksowego w tym okresie zmniejszyła się o 38,7% (o 3,5 mln ton), do poziomu 5,8 mln ton.

Spółki węglowe podjęły działania antykryzysowe mające na celu dostosowanie wielkości produkcji do możliwości zbytu węgla, w tym m.in.: wprowadzono 4-dniowy tydzień pracy w Jastrzębskiej Spółce Węglowej SA, okresowo zatrzymywano fronty wydobywcze, systematycznie ograniczono wydobycie z pokładów o niskich parametrach jakościowych, ograniczono także wzrost wynagrodzeń, dynamikę przyrastania kosztów, przyjęcia do pracy nowych pracowników.

Wynik ze sprzedaży węgla obniżył się z poziomu 2173,5 mln zł w okresie styczeń - październik 2008 r. do 723,1 mln zł w okresie styczeń - październik 2009 r., a w następstwie tego wynik finansowy netto obniżył się z 625,3 mln zł do -252 mln zł. Wobec zdecydowanych działań podjętych przez zarządy spółek górnictwo węgla kamiennego znacznie łagodniej przechodzi światowy kryzys gospodarczy. Należy podkreślić, że pomimo pogorszenia rynkowych warunków funkcjonowania spółki węglowe na bieżąco i w pełni realizują swoje zobowiązania publicznoprawne.

Na stratę sektora górnictwa węgla kamiennego zasadniczy wpływ ma sytuacja Jastrzębskiej Spółki Węglowej SA, która z uwagi na aktualną sytuację na europejskim rynku koksowniczym po 10 miesiącach 2009 r. poniosła stratę. Należy jednak zauważyć, że sytuacja na rynkach koksowniczych stopniowo ulega poprawie i można spodziewać się, że w przyszłym roku producenci węgla koksowego ponownie zaczną osiągać zysk.

Od początku procesu restrukturyzacji górnictwa środki budżetowe były przeznaczane wyłącznie na jego likwidację. W bieżącym roku rząd po raz pierwszy od kilkunastu lat podjął decyzję o uwzględnieniu w ustawie budżetowej środków na rozwój górnictwa. W projekcie ustawy budżetowej na 2010 r. przewidziano kwotę 400 mln zł na dofinansowanie inwestycji początkowych. Wśród inwestycji planowanych w ramach tzw. inwestycji początkowych są między innymi inwestycje polegające na udostępnieniu zasobów partii złóż lub ich części m.in. w kopalniach Knurów, Sośnica-Makoszowy, udostępnieniu nowych poziomów m.in. w kopalniach Chwałowice, Jankowice, Mysłowice-Wesoła, Zofiówka, udostępnieniu nowych pokładów m.in. w kopalni Staszic.

Ministerstwo Gospodarki ma pełną świadomość co do tego, że z końcem 2010 r. kończy się obowiązywanie rozporządzenia Rady (WE) nr 1407/2002 z dnia 23 lipca 2002 r. w sprawie pomocy państwa dla przemysłu węglowego. Działania Polski zmierzające do utrzymania w Unii Europejskiej dotychczasowych regulacji prawnych umożliwiających udzielanie pomocy państwa sektorowi górnictwa węgla kamiennego prowadzone są od dłuższego czasu. Prowadzone były robocze konsultacje z narodowymi ekspertami węglowymi z Niemiec, Hiszpanii, Rumunii, Czech i Wielkiej Brytanii. Z uzyskanych informacji wynika, że w tych państwach uznaje się za konieczne pozostawienie możliwości udzielania pomocy publicznej dla górnictwa węgla kamiennego. Prowadzony jest również monitoring działań podejmowanych przez kraje UE. W lipcu br. minister gospodarki zwrócił się do pana Andrisa Piebalgsa, komisarza ds. energii Komisji Europejskiej, z postulatem, aby Komisja przedłużyła czas obowiązywania rozporządzenia Rady (WE) nr 1407/2002 lub stworzyła nowe ramy prawne pomocy publicznej dla sektora górnictwa węgla kamiennego po roku 2010. Ostatecznej decyzji należy spodziewać się na początku 2010 r., po ukonstytuowaniu się nowej Komisji. Ministerstwo Gospodarki stoi na stanowisku, podobnie jak inne kraje UE będące producentami węgla kamiennego, że aktualnie obowiązujące przepisy regulujące udzielanie pomocy publicznej dla górnictwa węgla kamiennego sprawdziły się w procesie restrukturyzacji górnictwa i korzystnym rozwiązaniem jest przedłużenie ich obowiązywania.

Pragnę zwrócić uwagę także na planowane zmiany w ustawach Prawo geologiczne i górnicze, Prawo energetyczne oraz o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, m.in. w zakresie ustanowienia pojęcia zasobów strategicznych i ujmowania ich w planach zagospodarowania przestrzennego. Wprowadzenie do polskiego prawa tych zmian pozwoli na stworzenie mechanizmów chroniących niezbędne dla kraju zasoby surowców energetycznych przed ich zablokowaniem przez budowę infrastruktury powierzchniowej. W przeszłości sytuacja taka niejednokrotnie uniemożliwiała bądź znacząco podnosiła koszty dostępu do nich. Mam nadzieję, że rozwiązania te, podobnie jak i zapewnienie środków budżetowych na inwestycje początkowe, znajdą pełne uznanie podczas prac sejmowych.

W odniesieniu do szczegółowych pytań przedstawionych w zapytaniu panów posłów przedstawiam, co następuje:

Pytanie 1. Jakie są obecnie przyjęte kryteria oceny funkcjonowania sektora górnictwa węgla kamiennego w odniesieniu do jego obecnej i przyszłej strategicznej roli dla rozwoju gospodarczego Polski? Bez względu na kryzys w ciągu najbliższych 10 lat zapotrzebowanie na energię elektryczną wzrośnie w Polsce o ok. 50%, co wywoła podobny wzrost zapotrzebowania na węgiel. Jakie będą źródła jego pokrycia?

Sytuacja sektora górnictwa węgla kamiennego oceniana jest według następujących kryteriów:

- wydobywanie ogółem,
- wydobywanie dzienne,
- sprzedaż węgla ogółem (w tym w kraju i na eksport),
- stan zwałów węgla,
- stan zatrudnienia,
- przychody ze sprzedaży węgla,
- koszty sprzedanego węgla,
- jednostkowy wynik ze sprzedaży węgla,
- pozostałe przychody operacyjne,
- pozostałe koszty operacyjne,
- przychody finansowe,
- koszty finansowe,
- wynik finansowy netto.

Należy mieć na uwadze fakt, że pomimo podstawowej roli węgla dla krajowej energetyki jego procentowy udział w produkcji energii będzie się stopniowo zmniejszał, zaś rosnące zapotrzebowanie na energię będzie zaspokajane przez odnawialne źródła energii oraz energetykę jądrową. Zgodnie z prognozami Ministerstwa Gospodarki zapotrzebowanie na energię pierwotną z węgla kamiennego w latach 2010-2030 będzie utrzymywać się w granicach 60-66 mln ton rocznie, w związku z czym będzie stosunkowo stabilne. Wzrośnie natomiast zapotrzebowanie na gaz m.in. w związku z przewidywanym cywilizacyjnym wzrostem zużycia tego nośnika przez odbiorców finalnych, rozwojem wysokosprawnych źródeł w technologii parowo-gazowej oraz koniecznością budowy źródeł gazowych w elektroenergetyce w celu zapewnienia mocy szczytowej i rezerwowej dla elektrowni wiatrowych. Udział energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii pierwotnej wzrośnie z poziomu ok. 5% w 2006 r. do 12% w 2020 r. i 12,4% w 2030 r.

Działania te, ujęte w "Polityce energetycznej Polski do 2030 r.", wpisują się w zobowiązania ekologiczne Unii Europejskiej, tzw. 3x20, czyli zmniejszenia do 2020 r. emisji gazów cieplarnianych o 20%, zużycia energii o 20% oraz zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii

do 20% całkowitego zużycia energii w UE.

W związku z przewidywanym rozwojem energetyki jądrowej w 2020 r. w strukturze energii pierwotnej pojawi się energia jądrowa, której udział w całości energii pierwotnej osiągnie w roku 2030 około 6,5%.

Sektor górnictwa węgla kamiennego jest monitorowany ściśle i w sposób ciągły przez Ministerstwo Gospodarki. Publikowane są miesięczne i roczne informacje o funkcjonowaniu sektora, a na potrzeby bieżącej działalności i nadzoru w szczególności monitorowany jest poziom nakładów inwestycyjnych i wskaźnik robót przygotowawczych.

Pytanie 2. Jakie są wyniki spółek węglowych po trzecim kwartale, tj. wydobyć, sprzedaż, dostawy do energetyki zawodowej, zapasy, wynik finansowy, eksport oraz import oraz wynikająca z tego prognoza na bieżący rok?

Spółki węglowe w okresie styczeń - wrzesień 2009 r. wydobyły łącznie 53 768,8 tys. ton węgla kamiennego. Wielkość wydobyć była o 7,8% niższa niż w analogicznym okresie roku ubiegłego. Wielkość produkcji obniżyła się u wszystkich producentów węgla.

Należy zauważyć, iż spadkowa tendencja wydobyć węgla kamiennego w spółkach węglowych została wyhamowana i począwszy od maja, kiedy to wydobyć było najniższe, utrzymuje się tendencja wzrostu produkcji. We wrześniu 2009 r. wydobyć było wyższe niż w maju o 658,4 tys. ton (11,1%).

Sprzedaż węgla kamiennego w okresie 9 miesięcy 2009 r. wyniosła 52 650,3 tys. ton i była niższa od sprzedaży w porównywalnym okresie 2008 r. o 10 146,1 tys. ton (o 16,2%).

Podobnie jak w przypadku wydobyć, również w sprzedaży węgla tendencja spadkowa została wyhamowana. Począwszy od kwietnia 2009 r., kiedy to sprzedaż była najniższa, jej wielkość systematycznie rośnie z miesiąca na miesiąc i we wrześniu br. wyniosła 6555 tys. ton (wyższa o 1775,9 tys. ton, tj. o 37,2% niż w kwietniu).

Wynik finansowy netto górnictwa węgla kamiennego po 9 miesiącach 2009 r. był stratą i wyniósł -287 870 tys. zł. Należy jednak zauważyć, że wynikający z dekonjunktury wynik ze sprzedaży węgla w tym okresie obniżył się o 1 095 123 tys. zł. Ujemny wynik finansowy netto górnictwa węgla kamiennego wynika ze straty osiągniętej przez Jastrzębską Spółkę Węglową SA, gdyż pozostałe spółki produkcyjne za okres 9 miesięcy 2009 r. osiągnęły zysk.

Począwszy od II kwartału br. bardzo niekorzystne tendencje dotyczące koniunktury na węgiel kamienny, przejawiające się zarówno spadkiem sprzedaży, jak i wydobyć węgla, stopniowo są wyhamowywane. Sprzedaż węgla poprawia się z miesiąca na miesiąc, rosną również ceny zbytu węgla. W tej sytuacji osiągnięcie dodatniego wyniku finansowego netto na koniec roku zarówno przez Kompanię Węglową SA, jak i Katowicką Grupę Kapitałową wydaje się niezagrożone. Poziom straty Jastrzębskiej Spółki Węglowej SA jest tak znaczny, iż pomimo stopniowego poprawiania się koniunktury na węgiel koksowy, a co za tym idzie, zwiększania produkcji, a w szczególności sprzedaży tego węgla, uzyskanie dodatniego wyniku nie będzie możliwe.

W okresie 9 miesięcy 2009 r. wywóz do UE i eksport węgla kamiennego poza granice UE realizowany był poprzez pośredników oraz bezpośrednio przez spółki węglowe. Z ogólnej wielkości 6585,8 tys. ton sprzedaży węgla kamiennego spółek węglowych i kopalń - spółek przeznaczonej w okresie 9 miesięcy 2009 r. na wywóz do krajów UE i eksport poza granice kraju wywieziono i wyeksportowano łącznie 5894,4 tys. ton węgla kamiennego, z tego:

- wywieziono (do krajów UE) 5426,1 tys. ton (92,1% ogółem wywozu i eksportu poza granice UE), z tego 4409,7 tys. ton. węgla energetycznego oraz 1016,4 tys. ton węgla koksowego,

- wyeksportowano (poza kraje UE) 468,3 tys. ton, z tego 57,4 tys. ton węgla energetycznego oraz 410,9 tys. ton węgla koksowego.

Różnica pomiędzy ilością węgla zakupionego dla potrzeb wywozu lub eksportu (6585,8 tys. ton)

a faktyczną ilością węgla wywiezionego i wyeksportowanego (5894,4 tys. ton) w okresie 9 miesięcy 2009 r. wyniosła 691,4 tys. ton i powiększyła zapasy węgla na składowiskach portowych i śródlądowych Węglkoksu SA.

Największym odbiorcą węgla kamiennego wśród krajów Unii Europejskiej były w okresie styczeń - wrzesień 2009 r. Niemcy, do których wywieziono 2014,7 tys. ton (37,1% węgla ogółem wywiezionego do krajów UE), natomiast wśród krajów spoza UE - Turcja, do której wyeksportowano 403,9 tys. ton (86,2% węgla ogółem wyeksportowanego poza granice UE).

Szacuje się, że sprzedaż węgla kamiennego spółek węglowych i kopalń - spółek przeznaczona na wywóz do krajów UE i eksport poza granice kraju wyniesie około 8,8 mln ton i będzie wyższa o 0,4 mln ton niż w 2008 r.

W okresie 9 miesięcy 2009 r. do Polski sprowadzono łącznie 7,3 mln ton węgla od zagranicznych producentów, w tym 3,8 mln ton węgla energetycznego oraz 3,5 mln ton węgla koksowego. W porównaniu do analogicznego okresu 2008 r. import węgla był wyższy jedynie o 478 tys. ton. Znaczny import węgla w pierwszych miesiącach 2009 r. spowodowany był podpisaniem przez elektroenergetykę kontraktów w II połowie 2008 r. na dodatkowe dostawy węgla. Dostawy te zakończyły się w I kwartale 2009 r. W 2009 r. import kształtuje się na poziomie 0,6-0,8 mln ton miesięcznie. Największy import węgla kamiennego, tradycyjnie już, pochodził z Rosji, skąd sprowadzono 70,2% (5,1 mln ton) węgla importowanego ogółem. Import węgla kamiennego z Rosji w okresie 9 miesięcy 2009 r. był o 1,7 mln ton wyższy niż w analogicznym okresie 2008 r. Natomiast z krajów, z których importujemy znaczne ilości głównie węgla do koksowania, tj. Republiki Czeskiej oraz USA, w okresie 9 miesięcy br. zaimportowano, w porównaniu do analogicznego okresu 2008 r., wielkości niższe odpowiednio o: 347,4 tys. ton oraz 706,4 tys. ton.

Wielkość dostaw węgla kamiennego dla energetyki zawodowej w pierwszych 9 miesiącach roku wynosiła 23,5 mln ton wobec planowanych w kontraktach 27,9 mln ton, zatem różnica pomiędzy zakładaną wielkością dostaw a ich faktyczną realizacją wynosi ok. 15%. We wrześniu 2009 r. stopień realizacji rocznych kontraktów kształtował się w granicach 62%-69%.

Pytanie 3. Ile wynoszą roczne obciążenia przedsiębiorstw górniczych opłatami i podatkami publicznoprawnymi? Jakie są ponoszone przez poszczególne spółki węglowe koszty związane z podatkiem od nieruchomości, opłatą eksploatacyjną i innymi podatkami?

W 2008 r. górnictwo węgla kamiennego z tytułu zobowiązań publicznoprawnych ogółem wpłaciło kwotę 6,8 mld zł. Natomiast w okresie styczeń - wrzesień 2009 r. wartość publicznoprawnych obciążeń górnictwa węgla kamiennego wynosiła 4,3 mld zł.

Struktura bieżących publicznoprawnych opłat sektora węgla kamiennego w 2008 r. oraz w okresie styczeń - wrzesień 2009 r. przedstawiała się następująco:

Spółki produkcyjne wpłaciły do budżetu gmin z tytułu bieżących płatności odpowiednio kwotę 253,1 mln zł w 2008 r. oraz 180,6 mln zł w okresie styczeń - wrzesień 2009 r. Dokonane należne bieżące płatności wobec gmin obejmują wpłaty z tytułu:

Dodatkowo spółki produkcyjne wpłaciły należności z tytułu opłaty eksploatacyjnej na rzecz narodowego oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w 2008 r. w kwocie 56,9 mln zł oraz w okresie styczeń - wrzesień 2009 r. w kwocie 40,9 mln zł.

Należy również nadmienić, że w latach 2008-2009 Kompania Węglowa SA dokonała również spłat restrukturyzowanych zobowiązań z tytułu opłaty eksploatacyjnej w łącznej kwocie 75,3 mln zł, kończąc z dniem 30 kwietnia 2009 r. proces restrukturyzacji tych zobowiązań.

Zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości spółki węglowe utworzyły rezerwy z tytułu spornego podatku od budowli w podziemnych wyrobiskach górniczych. W przypadku zapadnięcia niekorzystnych dla nich wyroków Trybunału Konstytucyjnego i wojewódzkiego sądu administracyjnego lub wyłączenia z projektu ustawy Prawo geologiczne i górnicze przepisów dotyczących zwolnienia z tego podatku rezerwy te zostaną wykorzystane.

Pytanie 4. Jakim prognozowanym, ewentualnym obciążeniem dla spółek węglowych będzie tzw. podatek od wyrobisk górniczych?

Pytanie 5. Jakie rozwiązania i możliwości zrekompensowania tego podatku widzi Ministerstwo Finansów? Jakie są plany i stanowisko w tej sprawie Ministerstwa Finansów i Ministerstwa Gospodarki?

Pytanie 6. Czy w sprawie podatku od wyrobisk górniczych były kierowane pytania o opinie do samorządów lokalnych? Jakie są stanowiska w tej sprawie nie tylko gmin, na terenie których jest prowadzona eksploatacja górnicza, ale także gmin przyległych i powiatów ziemskich? Czy rozważacie, Panowie, podjęcie inicjatywy likwidacji tego dodatkowego w stosunku do innych przedsiębiorstw obciążenia spółek górniczych?

Z hipotetycznych wyliczeń przedstawionych przez Górnictwą Izbę Przemysłowo-Handlową wynika, że za lata 2003-2008 górnictwo węgla kamiennego może zostać obciążone przez gminy kwotą ponad 903 mln zł z tytułu podatku od nieruchomości. Obecnie wysokość spornych zobowiązań największych spółek węglowych (KW SA, KHW SA i JSW SA) wynosi 320 mln zł. Nakazy płatnicze gmin dotyczące zapłaty spornych zobowiązań są zaskarżane przez spółki węglowe i kierowane na drogę postępowania sądowych.

W sprawie podatku od nieruchomości naliczanego od podziemnych wyrobisk górniczych minister finansów i minister gospodarki mogą prezentować wyłącznie stanowisko zgodnie z przedłożeniem rządowym. W przekazanym bowiem do Sejmu projekcie ustawy Prawo geologiczne i górnicze w celu usunięcia rozbieżności dotyczących interpretacji przepisów obowiązującego prawa w tym zakresie zaproponowano przepis art. 6 ust. 2 o brzmieniu: "2. Podziemne wyrobiska górnicze oraz znajdujące się w nich instalacje i urządzenia nie są budowlami ani też urządzeniami budowlanymi w rozumieniu przepisów prawa budowlanego". Przepis ten jednoznacznie określa, że obiekty znajdujące się w podziemnych wyrobiskach górniczych nie są obiektami budowlanymi w rozumieniu przepisów ustawy Prawo budowlane, a powstawanie zobowiązań podatkowych nie będzie zależało od dowolności interpretacji przepisów prawa przez organy podatkowe.

Według Ministerstwa Finansów udział wpływów z tytułu podatku od nieruchomości w dochodach własnych gmin w 2008 r. stanowił około 26% tych dochodów, a w przypadku miast na prawach powiatu około 16%. Blisko połowę wpływów z podatku od nieruchomości stanowiły wpływy z opodatkowania budynków. Drugim ważnym źródłem dochodów były wpływy z opodatkowania budowli stanowiące ponad 31% wpływów z podatku od nieruchomości, przy czym w gminach wiejskich blisko 40%. Pozostałe wpływy pochodziły z opodatkowania gruntów. W przypadku gmin górniczych udział podatku od nieruchomości w dochodach własnych w 2008 r. wynosił średnio 22%, tym niemniej wśród tych gmin są również i takie, dla których wyniósł on ponad 40%.

W obecnym stanie prawnym, niepozwalającym na jednoznaczną interpretację przepisów, podatek od nieruchomości od budowli w podziemnych wyrobiskach górniczych jest w dużej części kwestią sporną pomiędzy gminami górniczymi a spółkami węglowymi. W takiej sytuacji nieuprawnione byłoby twierdzenie, że jest należny gminom. Oczywiście jest, że konieczność odprowadzania dodatkowego podatku wpłynie negatywnie na sytuację finansową spółek węglowych. Aktualnie nie jest możliwe wiarygodne przedstawienie skali tego podatku ze względu na brak jednoznacznej definicji budowli w wyrobisku górniczym oraz łącznego ujmowania wartości wyrobiska i związanej z nim infrastruktury w dokumentacjach prowadzonych przez spółki.

Obecnie na bazie sporów gminy górnicze prowadzą wobec spółek węglowych bardzo liczne postępowania podatkowe. Przebieg spraw jest bardzo zróżnicowany, zwłaszcza że dotyczą one całego deklarowanego podatku od nieruchomości. W konsekwencji sporne stają się również inne zagadnienia, dotyczące między innymi opodatkowania budowli drogowych i znajdujących się pod nimi gruntów, a także gruntów rolnych i leśnych dzierzawionych osobom fizycznym, pod wodami płynącymi, pod sztucznymi zbiornikami wodnymi itp. Złożoność prowadzonych spraw powoduje, że obecnie część spraw rozpatrywana jest już na etapie postępowania przed Naczelny Sąd

Administracyjnym, część przed wojewódzkim sądem administracyjnym, ale najwięcej prowadzonych jest obecnie przez organy podatkowe pierwszej instancji (odpowiednio wójtów, burmistrzów i prezydentów miast) lub też przez organy drugiej instancji, odpowiednio w zależności od właściwości miejscowej przez samorządowe kolegia odwoławcze.

Spółki węglowe składają odwołania od wszystkich niekorzystnych decyzji oraz składają zażalenia na prowadzone egzekucje zmierzające do obciążenia powstałymi kosztami egzekucyjnymi gmin górniczych.

Pytanie 7. Jakie są prognozy funkcjonowania sektora górnictwa węgla kamiennego na przyszłe lata? Jaki będzie miało wpływ na wynik finansowy spółek ewentualne wprowadzenie obciążenia tego sektora podatkiem od wyrobisk górniczych?

W "Polityce energetycznej Polski do 2030 r." przyjęto, że krajowe zasoby węgla kamiennego i brunatnego pozostaną ważnymi stabilizatorami bezpieczeństwa energetycznego kraju. Założono odbudowę wycofywanych z eksploatacji węglowych źródeł energii w tym samym paliwie w okresie do 2017 r. oraz odbudowę części elektrociepłowni systemowych na węgiel kamienny. Jednocześnie jednak nie zakładano ograniczeń na wzrost udziału gazu w elektroenergetyce zarówno w jednostkach gazowych do wytwarzania energii elektrycznej z kogeneracji z ciepłem oraz w źródłach szczytowych w rezerwie dla elektrowni wiatrowych. Zgodnie z wymaganiami Unii Europejskiej założono wzrost udziału energii odnawialnej w strukturze energii finalnej do 15% w roku 2020 oraz osiągnięcie w tym roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych.

Na poziom produkcji węgla w Polsce decydujący wpływ będą miały możliwości zbytu węgla, uwarunkowania środowiskowe zawarte głównie w pakiecie klimatyczno-energetycznym, zdolności produkcyjne oraz koszty produkcji węgla.

Udział zapotrzebowania na węgiel w łącznym zapotrzebowaniu na energię finalną będzie stopniowo malał z niemal 19% w 2006 r. do ponad 12% w 2030 r.

Zapotrzebowanie na energię pierwotną w Polsce będzie sukcesywnie wzrastało z 97,8 Mtoe w 2006 r. do 118,5 Mtoe w 2030 r., tj. o ponad 21%. W tym czasie udział węgla w zapotrzebowaniu na energię pierwotną będzie stopniowo malał, z ponad 57% w 2006 r. do 39% w 2030 r.

W "Polityce energetycznej Polski do 2030 r." określono prognozowany wzrost zużycia energii finalnej w horyzoncie do 2020 r. na poziomie 11%, a do 2030 r. 29%. W sektorze przemysłu wzrost ten wyniesie 15%.

Zgodnie z prognozą zapotrzebowania na paliwa i energię, będącą załącznikiem do "Polityki energetycznej", procentowy udział węgla w zaopatrzeniu w energię Polski do 2030 r. zmniejsza się, jednakże ilość potrzebnego węgla kamiennego pozostaje na wysokim poziomie (ok. 60 mln ton rocznie). W roku 2030 zapotrzebowanie na węgiel kamienny zgodnie z prognozą wyniesie 64 mln ton. Zmniejszenie udziału węgla kamiennego w miksie energetycznym z ok. 40% do ok. 30% wynika ze wzrostu zapotrzebowania na energię przy jednocześnie zwiększonym udziale odnawialnych źródeł energii oraz wprowadzenia energetyki jądrowej. Trzeba również zaznaczyć, że w prognozie wielkość zapotrzebowania na węgiel określono dla węgla o kaloryczności 24 MJ/kg. Z praktyki wynika, że jakość dostarczanego węgla dla polskich odbiorców wynosi ok. 21 MJ/kg. Z przeliczenia na założenia jakościowe prognozy wynika więc, że zapotrzebowanie wynosić będzie ok. 70 mln ton węgla kamiennego rocznie. Ponadto wykorzystanie polskich paliw kopalnych stanowi o wysokim stopniu niezależności energetycznej Polski. Z satysfakcją odnotowuję fakt, że w ogólnej ocenie roli i wagi sektora węgla kamiennego w systemie gospodarczym Polski wyrażamy podobny pogląd.

W ramach programu działań wykonawczych do "Polityki energetycznej Polski do 2030 r." planowana jest realizacja szeregu zadań w kierunku poprawy warunków funkcjonowania górnictwa i wspierania jego rozwoju. Planowane jest m.in. wprowadzenie regulacji prawnych uwzględniających cele proponowane w polityce energetycznej, a w szczególności instrumentów

motywujących do prowadzenia prac przygotowawczych oraz utrzymywania odpowiednich mocy wydobywczych, identyfikacja krajowych zasobów strategicznych węgla kamiennego i brunatnego oraz ich ochrona poprzez ujęcie w planach zagospodarowania przestrzennego, zniesienie barier prawnych w zakresie udostępniania nowych złóż, intensyfikacja badań geologicznych w celu powiększenia bazy zasobowej węgla.

"Polityka energetyczna Polski do 2030 r." i "Strategia działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007-2015" zakładają, że w celu pozyskania funduszy na rozwój i prowadzenie inwestycji spółki węglowe mogą być prywatyzowane. O tym, że jest to działanie w dobrym kierunku, świadczy tegoroczny udany debiut giełdowy LW Bogdanka SA.

Reasumując powyższe, pragnę odnotować z dużą satysfakcją podobieństwa naszych poglądów i ocen na temat roli górnictwa węgla kamiennego w systemie bezpieczeństwa energetycznego Polski, powagi sytuacji w sektorze górnictwa, jak również co do kierunków działań, które mają zapewnić dostęp do nowych zasobów węgla, jak również zabezpieczyć wysoki stopień niezależności energetycznej. Ufam, że proponowane przez Ministerstwo Gospodarki oraz Radę Ministrów rozwiązania w zakresie m.in. pomocy publicznej na inwestycje początkowe, nowych uregulowań w prawie geologicznym i górnictwym odnośnie wyrobisk górniczych, jak również zasobów strategicznych spotkają się z uznaniem i szerokim poparciem panów posłów.

Z poważaniem

Podsekretarz stanu

Joanna Strzelec-Łobodzińska

Warszawa, dnia 11 grudnia 2009 r.